

Otuzbirinci Konferans

Türkiyede Erozyon ve İçtimaî Neticeleri

Bu konferans 1963 - 64 ders yılında Orman Fakültesi Profesörlerinden Sayın Orhan Yamanlar tarafından yukarıda işaret edilen mevzu üzerinde verilmiştir. Galatasaray Konferans Salonunda verilen bu mühim konulu ve yınca projeksiyonulu konferans çevrede büyük bir ilgi görmüş, bir kısım gazetelerde de bahis konusu edilmiştir. Bu gazeteler arasında birinin yazdıklarını, değerli konferanscının bir seyahata çıkma yüzünden yazısını bize ulaştıramamasını telâfi etmek maksadı ile, "Konferanslar" ın sonuna ekliyoruz. Bu vesile ile Prof. Yamanlar'a ve dikkatli gazeteci Güngör Gezer'e teşekkür ederiz'.

Anadolu'da korkunç bir toprak erozyonu vardır. Yalnız Seyhan ve Ceyhan nehirleri o kadar çok toprak taşımaktadır ki, gün gelecek deniz dolacak ve insanlar Kıbrıs'a yürüyerek gidebileceklerdir.

Strabo (M. Ö. 2.000)

Anadolu derin kitaplarda. Güzel Anadolu. Cennet anavatan. Hali gibi çayırların bulunduğu, bembeyam kuzuların otladığı, kaynaklarından soğuk sular içtiğimiz canım Anadolu...

İlkokuldan bu yana dinleye gelmişizdir bu sözleri. Gerçekte öyle midir? Bu cennet vatani adım adım gezmiyezler, altında hayvanların üstünde insanların barındığını görmiyenler, gerçeği bilmezler.

Geçen akşam Galatasaray Lisesinde verilen bir konferansı bir - kaç öğrenci ile bir - iki öğretim üyesi izledi. Bir memleket gerçeği anlatıldı.

1) Bk. "Dünya": 2. Nisan, 1964, Sf. 2. Muharrir Güngör Gezer. "Konferanslar"ı takip eden okuyucularımız için yabancı değildir. "Dünya" ailesi içine girmeden evvel ilk gazetecilik tecrübelerini bir kazamın gazeteciliğinde geçiren G. G.in "Manyas Kazakları" hakkında Bandırma Gazetelerinden "Gür Ses" de çıkan röportajları, iki "Konferans" için kaynak hizmetini ifa etmişti. Bk. "Sosyoloji Konferansları": 1962-63.

Orman Fakültesi Profesörlerinden Orhan Yamanlar'ın anlattıklarını hangi vatandaşımız bilir? Ama Anadolu insanı bu gerçeği çok iyi biliyor. Durmadan akıp giden Anadolu topraklarındaki kaybı...

— Gel hocam. diyor. Gel bak bakalım su erozyon benini tarlama da girer mi? Benim tarlamdan da toprak akıp, yerim yufka kalır mı? Benim tarlam da taşlık olur mu?

Türkiye topraklarına bir yılda 500 milyar ton yağmur yağıyor. Ama bunu emecek toprak yok. Yağan yağmurlar sel oluyor, dere oluyor, gidiyor.

Anadolu toprağı tam 11 bin yıldanberi işlenmekte. İlk medeniyet Önsasya'da o zaman (M.Ö. 1200) çıkan bir kanunname ile bugün istatistikler o kadar birbirine yakın ki. Hititler bu toprakların ne kadar hayvan besleyebileceğini çok iyi hesaplamışlar.

Anadolu'da en büyük orman tahribatı Romalılar zamanında başlamış. Sonra biz gelmişiz. Avustralya'lı Profesör Pickles bu geliş için şunları söylemiş: "Dünyayı yerinden oynatan Orta Asya Türkleri bir şeye yenildi. Rüzgâr erozyonuna. Bir devlet bu yüzden parçalandı ve Dünyanın dört bir köşesine göç etti."

Doğudaki Karasu vadisinde iki bin yıl önce kralların atları beslenirmiş. O zaman bu bölgenin yüzde 73 ü orman, yüzde 27 si otlakmış. Bugün ise büyü bozulmuş. Mevzut yüzde 4 ormanın ancak yüzde biri gerçek orman kapsamına giriyor. Ve bugün bu arazinin yüzde 69 u taş arazidir.

Basra Körfezi Milâttan 3 bin yıl önce Mezopotamya'nın ucuna kadar geliyormuş. Fırat ve Dicle'nin Anadolu'dan getirdiği topraklarla körfezde binlerce dekar yer kazanılmış. Milâttan 2 bin yıl önce yaşayan Yunanlı coğrafyacı ise kısaca şöyle diyor: Seyhan ve Seyhan o kadar çok toprak taşıyor ki, gün gelecek insanlar Kıbrıs'a yürüyerek gidecekler.

Orman Fakültesi ilgilileri devlet yardımı ile Türkiye topraklarının yüzde 27 sinin etüdlerini yapmışlar. Etüd edilen toprağın yüzde 37 si (ki evvelce ormanmış) bugün kayalık arazi. Su götürmüş toprağı. Buna su erozyonu diyorlar.

İstatistiklerin ortaya attığı çok ilginç rakamlar var. Örneğin, Polatlı Devlet Üretme çiftliğinde 1946 yılında dönüm başına 200 kilo buğday alınırken bugün ancak 120 kilo alınabiliyormuş. Toprak gittikçe kuvvetini kaybediyor..

Konya'nın Karapınar çölü de rüzgâr erozyonunun bir sonucu. Bu korkunç tehlike bugün tüm Anadolu'yu tehdit etmektedir. 1956 yılında meydana gelen bir olay da henüz bu konferansda açıklandı. O yıl, Konya'da elde edilen 35 bin ton buğdaydan 30 bin tonu kumların altında kalıp heba olmuş. Sebep: Rüzgâr Erozyonu...

Güneyde verem var, trahom var; doğuda cüzam var.. Hep rüzgâr erozyonu. 1953 istatistiklerine göre Sivas'da beş nüfuslu bir ailenin günlük eline geçen para 393 kuruş. Bugün olsa olsa 5 lira.

Toprak gidince yağmur bol olsa bile değeri yok. Adana, Menderes ve Gediz ovalarında da tuzlaşma (çoraklaşma) var. Korkunç bir şekilde gelişiyor bu..

Erozyon tüm vatan topraklarını tehdit ediyor. Bilhassa Toprak - Su Muhafaza Teşkilâtı bu konuya el atmış. Yılda 100 milyon Türk lirası harcıyor bu işe..

Bu tehlikeyi İstanbul'da görmek mümkün. Bugün iyice dolmuş bulunan Haliç bunun en güzel örneğidir. 1910 yılında Silâhtar Elektrik Fabrikasının önüne kadar motorlarla kömür getiriliyormuş. Bugün ise deniz araçları ancak Hasköy önlerine dek geliyor.

İstanbul'u fetheden Fatih çok iyi biliyormuş bu erozyonu. Çıkardığı bir kanunname ile Haliç çevresini hayvanlara yasak etmiş. Ağaç ve bitkilerin bu şekilde kurutulup toprağın Haliç'e akmasını önüne geçilmiş. Fatih'in bu yasağı 1912 yılına kadar uygulanmış. Üe zaman ki bu yöne hayvanlara açılmış, bugün bugündür Haliç dolmaya başlamış...

Anadolu kurak bugün, Anadolu çorak bugün.. İnsanlar yayan, yemekler yavan.. Köylü toprağını ölçüyor, beti bereketi kalmadı toprağın artık diyor. Yağmur gelip götürüyor toprağı. Topraklarımızın kaybı her geçen günle artıyor.. Hiç birimiz bilmiyoruz bu tehlikeyi.. Kentliden milletvekiline kadar. Bir kişi biliyor: Köylü.. Ama onun da elinden bir şey gelmiyor. Sadece elini açıp dua etmek geliyor içinden. İşte bütün yapabildiğimiz bundan ibarettir.